

АРКАДЗЬ КУЛЯШОЎ

МАНАЛОГ

Памяці паэтаў З. Астапенкі і Ю. Таўбіна

* * *

*Калі і дзе, я ўдакладняць не стану Таго, што больш не выклікае
прэк, Бесчалавечнасць выпаліла рану На часе тым, што адышоў
наvek.*

*А забыццё, каб сцерці з нешматслоўнай Зямлі бесчалавечную віну,
Схавала месца смерці безназоўнай Пад дываном, сатканым з дзірвану.*

*І хоць дзірван, што рану ўкрыў старанна, Стаў палыном на мёртвай
глебе той, Не зарасла зямлі жывая рана, А зарасла зямля яе травой.*

*Дзе б я ні быў, дзе б давялося
Убачыць дол сівы ад палыну, Пякуча сэрца сціснецца, і лёс я
Загінуўшых без весткі памяну.*

* * *

*Сябры мае! Пад пустака дыванамі Цг не абрыдла безназоўнасць вам?
Дзе дзверы, што замкнуліся за вамі? Як вас знайсці? Якіх пытацца
брам?*

*Маўчыць нябыт каменных пліт паважных, Дзе з надпісаў дажджы
зрываюць пыл, Там я блукаў, але імёнаў вашых Не адшукаў на
вокладах магіл.*

*Няма куды сваю жалобу ўскласці Ні жонкам, ні знаёмым, ні
бацькам. Сябры мае, хіба аб гэтым шчасці У маладосці марылася
нам?*

*Вяло нас музы строгай блаславенне На шлях цяжкі, ды што казаць аб
тым... Я — ваша памяць, вы — маё сумленне, Я — дрэўка, вы —
трывалы сцяг на ім.*

Устоіць той, хто варт, На старт, сябры, на старт!

Юлі Таўбін * * *

*Быў кожны з вас адважных стартаў варты, Шкада, што фініш
быў не вартым вас. Па-рознаму адлегласць паміж стартам і
фінішам нам адмярае час.*

*Адным, хто доўга жыў, зрабіўшы мала,— Кароткім
падарожжам за труной; Другім, хто шмат зрабіў, пражыўшы
мала,— Адлегласцю ў бяссмерце даўжынёй.*

*Нядоўгім быў ваш век, як век падзёнак, Мае сябры!.. Суровы сівер
змёў Са старту вас. Вы — кнігі без старонак, Лісты без дрэў,
дарогі без слядоў.*

*Нялёгка мне працягам быць тых самых Няходжаных шляхоў, быць
вартым тых Спраў абарваных, кніг недапісаных, Якім не ўзняцца з
фінішаў сваіх.*

* * *

*Не бачыўся я ўсё жыццё
амаль з сябрамі
незабыўнымі маімі. Зноў
выклікае на размову з імі
Навекі разлучыўшая нас
даль.*

*Каня свайго сядлаю і ў
дарогу, Цяжэйшую з усіх
былых дарог, Кіруюся
адзін,— як маналог На
пошукі жывога дыялогу.*

*Але ці след спяшацца мне, калі
Цень падаўжэў, конь пакалечыў
ногі*

*І там, куды я еду, дыялогі
Спяць вечным сном, набраўшы ў
рот зямлі?*

*Не прыпыняйся, не жахайся,
слова!.. Хай адвячорак доўгім
ценем лёг — Магчыма
немагчымая размова Датуль,
пакуль магчымы маналог.*

* * *

*Як мне сябрам паклон адважыць
нізкі, Дзе адишкаць іх захавання
дол? Ляглі маўклівым сведчаннем
на стол Адзіныя іх помнікі —
дзе кніжкі.*

*Друкарняю адціснуты як след
На вокладках два прозвішчы і
даты Іх нараджэння новага на
свет. Два томікі, як два
чырвоных святы!*

*Смяротнага спаборніцтва з
пяром Не вытрымаў ні штык, ні
сталь рыдлёўкі, І не змагла імгла
нямой дамоўкі Верш задушыць
халодным забыццём.*

*Два томікі — два помнікі. З
партрэтаў Глядзяць сябры. Мы
дружбе служым зноў... Інакшых
служб не трэба для паэтаў — Ні
ладану, ні жшасных прамоў.*

* * *

*Глядзіце без дакору і
пагарды Вы на мяне з
экранаў вашых кніг, Як
кінастужак спыненя
кадры, Гатовыя крануцца
кожны міг.*

*На старце вы. Ад быстрае
пагоні Мне не ўцячы, а вам
не перагнаць Мае
маршчыны і сівыя скроні,
Якім рукой да фінішу
падаць.*

*Для тых, хто вас не бачыў, вы —
партрэты Адстартаваўшых год.
А для мяне — Вы назаўжды майго
юнацтва леты, Што не
падставяць скроняў сівізне.*

*Для іншых вы — ахвяры
радавыя Крутых гадоў,
бязлітасных судоў. А для
мяне — вы маршалы, якія
Камандавалі б арміямі слоў.*

* * *

*Так, мы — сябры па сэрцу і па
зброі, Вядомы арсенал
байцоўскі наш: Чарніла і
чарніліца, пяро і Хімічны альбо
просты карандаш.*

*Мне нечым перад вамі
ганарыцца, Сябры!.. Адны ў нас
пушчы і палі, Засмаглымі
радкамi з іх крыніц мы Адзін і
той жа халадок пілі.*

*Мне на жыццёвых шлях
перавагі Лёс не адважыў.
Толькі ў тым яна, Што доўгі
шлях маёй няўтольнай смагі Не
абарвала ранняя труна,*

*Што я далей друкую крок,
нібыта Па бітым шкле — па
муках, па вайне... А ўсё, што
мною знойдзена, набыта,
Належыць дружбе нашай, а не
мне.*

* * *

*Адзіным дрэвам дружбы мы
раслі. З трох два сукі сякера
смерці ссекла. Не трапілі яны
ні ў рай, ні ў пекла, Працяг іх
існавання — на зямлі.*

*Дагэтуль іх, нібы руку —
бязрукі, Нагу — бязногі,
адчувае ствол, Жывая
верхавіна помніць мукі,
Рукой гвалтоўнай кінутых
на дол.*

*Асуджаныя лёсам на
знішчэнне, Яны не падуладны
сілам зла: Карэнні ў дрэва ёсць,
апроч ствала, Апроч карэнняў
прагных, ёсць насенне.*

*Праходзячы кругазваротны
шлях, Яно і іх вяртае ў сцоў
глыбокі, Адкуль для новых дрэў
карэнне сокі Бярэ, зямлю
трымаючы ў руках.*

* * *

*Адзін памёр ад тыфусу
брушнога
За кратамі, сярод муроў сырых.
Без стужак, без вялкоў, без
некралога,
З кляймом абвінавачання
цяжскога,*

*Згубіўся ён сярод магіл глухіх.
Другі на фронт з таежнага
барака Шчасліва ўцёк. За
валам агнявым Яго салдацкі
штык вяла атака,*

*Там ён на смерць пад
прозвішчам сваім Хадзіў і
пахаваны разам з ім. Хай
згублены сляды іх захавання, Не
страчаны іх сувязі з зямлёй.*

*Яна для іх — не вечны
супакой, А месца
пасмяротнага спаткання,
Прызначанага ў памяці маёй.
Пакуль жыву, яны жывуць са
мною.*

* * *

*Яны ў мае наведваліся сны,
Праходзілі дарогамг былога
Адлегласць ад калыскі да
труны. Яны ў мяне на ўсё
жыццё адны, А ў іх, апроч
майго радка скупого, На ўсёй
зямлі не знойдзеш больш
нікога.*

*Як без мяне ім быць, а мне
без гх? Адна ў нас
засталася на траіх Мая
дамоўка. Не хачу, каб з ёю
Засыпалі халодную зямлёю
Жывую памяць аб сябрах
маіх.*

*Пакрыўджаную выракам
суровым, Яе не зацярушыць
змрок сляпы, Пакуль над
захаваннем палыновым Да іх,
жывых, з непахаваным словам
Звяртацца будзе мой радок
скупы.*

* * *

*Датуль мне ў снах з'яўляліся
яны, Пакуль не сталг вершамі
маімі. Час надышоў мне
развітацца з імі — Нібы
застолле, апусцелі сны.*

*Згубіліся абліччы, змоўклі
словы, Зноў я адзін. У розных
бакг Краіны той, дзе вечныя
іх сховы, Раз'ехаліся моўчкі
дружбакі.*

*Няўжо даволі з іх той сціплай
меры Трох метраў
непрытульнае зямлі? Той
памяці, шматка тае паперы,
З якой яны радкамі прараслі?*

*А можа, гэта —
самазахаванне, Катораму без
сноў такіх лягчэй? А можа —
абавязку выкананне? Дазвол
сумлення — рухацца далей?*

* * *

*Хваробу, што здароўе падкасіла,
Нібы быка, за рогі мы бяром,
Пакуль жыве ў нядужым целе
сіла з уладай таямнічай над
пяром.*

*Лепш цяжка жыць,
чым быць бадзёрым
трупам — Гарэць агнём, якога
ўжо нямаш, Былой уладай
пахавальны марш Забараняць
іграць крытычным трубам.*

*Лепш вечны сон, чым гэткай явы
сны. Хай на парозе небыцця
такога Мяне ў калыску з труннае
сасны Кладуць жывога так, як
нежывога.*

*Нашто мне зрок, навошта гучны
крок, Хвілін імкліваць, цішыні
хвіліны, Труботы дня, апошнія
навіны, Крывёй не перагнаныя ў
радок?*

* * *

*Мой маналог, як палымяны конь,
Пачуўшы подых бур, стрыжэ вушамі,
Спяшаецца, паразмаўляўшы з вамі,
Ад вечнага агню ў жыцця агонь.*

*Між намі лёс правёў размежаванне:
Вы — скрыжаванне рук, я — крокаў рух.
Аднак саюз мужчынскі — не каханне,
Дзе трэці лішні ггакідае двух.*

*Наш брацкі вузел не парве, я знаю,
Ні адгрымеўшы, ні наступны бой.
Я, ваша памяць, вас не пакідаю,
Бяру з сабой, як клятву, як набой.*

*Злучыліся: з дарогамі дарога,
З лістамі дрэва, са слязою пыл,
І ў сэрцы тым, дзе ўсёй зямлі трывога,
У тры разы прыбавілася сіл.*

1964-1965 гг.